

Dobiva se v knjigarnicah po vsem Slovenskem; prodajo pa še posebno oskrbuje G. Tarmon, knjigar v Celji.

* *Anton Martin Slomšek*, Fürstbischof von Lavant, dargestellt in seinem Leben und Wirken, von Franz Kosar, fürstbischöfl. Consistorialrath und Spiritual in Marburg. In Commission bei Fr. Leyrer in Marburg.

Preblago življenje in nevtrudljiva delavnost neumrlega pa dosti križanega kneza in škofa Slomškega je v tej knjigi, ki obsega 21 pôl, z nemško besedo tako izvrstno popisana, da smo čuli od več strani živo željo, naj bi prečastiti gospod, kteremu ravno tako gladko slovenski jezik teče, kmali tudi Slovencem podaril tako knjigo!

Ozir po svetu.

Nekaj posebnih odlomkov iz opisa potovanja

Angleža A. A. Patona po Srbii in družih jugoslovanskih krajih.

Za kratek čas ali pa tudi za prevdarek.
(Konec.)

7. (*Neko posebno znamenje napredka in omike v Srbii.*) Ker je ravno deževalo, ko je bil Paton v Skeli, se je bil spravil z nekimi družimi v ondašnja krčmo in si tam za jéd naročil perutnine. Nek preprost človeček se ohmetava okoli vrat. Po jedi ukaže Paton, naj se mu dá kozarec slivovice. Človeček vès plah se približa mizi. Vzemši z glave svojo umazano obvezo ter zavpije naenkrat: „Pijem na zdravje našega vladavca Kare Gjorgjevića, na napredek in na omiko („to the progress and enlightenment“ — po našem bolje morebiti: „na srečo napredka in omike“) našega naroda“. „Čudil sem se“ — pravi Paton — „slišati iz ust raztrganega svinjarja tak glas. Zdel se mi je prebedast, da bi mogel imeti sam po sebi takih misli. Ta stvar je pa vendar znamenje, kako da veter piše. Srbi niso nikakor žlobudrasti, ampak so moder (resen) narod; če ne bi bilo v srcih ljudstva naména povzdigovati se na večo stopnjo izobraženja, ne bi pač bilo kaj tacega na ustnicah priprostega človeka iz neznane vasi“.

8. (*Obilnost drv v Srbii.*) „Ne deleč od Krupene smo počivali — piše Paton (str. 67) — poleg nekega potoka, kjer smo razprostiti popetine (tapete) in pa izpili lulo (fajfo) duhana. Tukaj mi je bila prilika prepričati se, da Srbija ima obilo drv. Nek fant je namreč peljal konja k potoku, potezaje mu pa nazaj ujzdo in odtegova ga od potoka (ko da ne bi mu dopustil se prav napiti). „Pusti ga, naj pije, pusti ga, naj pije!“ — mu reče neka žena; „čéravno moramo vsako stvar plačati z zlatom, vsaj vendar drva in vodo imamo zastonj.“

9. (*Veljava angleškega blaga po Srbii....*). „Pančevski župan — pripoveduje Paton na str. 110 — požrevši neštevilnih škatic Morisonovih svalkov (pilul za zdravljenje) je umrl v misli, da jih ni bil začel jemati (vživati) že poprej. Noben človek bi skoraj ne verjel, koliko teh pilul se je tam povžilo v tistih časih. Ni bilo skoraj osebe bolehave ali hipohondrične od Požonja doli do železnih Vrat, da bi jih ne bila veliko veliko požrla. Radoveden, od kod da prav za prav to prihaja, poprašujem tù pa tam, pa zvem, da hrepeni le zato po tem, ker je angleško. Kar koli prihaja iz Angleške, naj si bodo kongrevne rakete ali rastlinstvene pilule, vse to ti mora biti izvrstno.

10. (*Nekaj splošnega o Srbii.*) Srbi so znamenito (remarkably) visoki in krepki ljudje. Po svoji podobi in po črtah obličja razodevajo, da so jaknega telesa (života) in krepke duše; pa vendar malokdaj se pri njih zapazuje tisti pogled ovadajoč popolnoma dobro rejo, ktera se nahaja celó pri najsiromašnejih talijanskih in

grških kmetih, in kaže, da nasledniki največ izobraženih prededov, čéravno brez nekdanjega gospodarstva, niso vendar zgubili telesnih lastnost plemenstva. Srbske žene so prav lepe (very pretty). Na životu niso sicer prav tako lične kakor grške, pa njih barva na licah je lepa, njih lasje so sploh črni in bliščeči; njih kinč na glavi je posebno dopadljiv (graceful). Nevajane se kopati, kakor druge žene jutrovih dežel, obdržijo zato (?) dalje svojo lepoto čez klimaterične leta (čez navadni ženski čas). Njih hiše s sobami, ki so odprte proti dvorišču in malem vrtu, jim povekšajo zdravje in lepoto (?). Ne prihajajo v zračne primerljeje (da bi jim škodovali), kakor možje, pa tudi niso prisiljene čepeti v sobah (med zidovjem), kakor več drugih žen na izhodu brez vživanja zadostnega zraka. — V vsi notranji Srbii velja ženska kot neko bitje prosto in pripravno biti le igrača za mladino, in pa strežnica starih. Ta posebna navada ne prihaja od štirih stoletij turškega gospodarstva (v Evropi), ampak zdí se, ko da bi bila že staro-slovanska.... (!) Značaj (karakter) Srba je popolnoma enak značaju skotiškega gorenca. V boji je jak; domá zeló gostoljuben. Kratkočasuje se s prosto in mило godbo (muziko) in poezijo. Najljubše godbeno orodje so mu dipie in gosli. Drugačen od Grka razodeva malo sposobnosti za trgovanje; drugačen pa od Bolgarja, je zeló len, kar se tiče poljedelskih opravil. Vse to pa se ujame z značajem skotiškega Celta.

11. (*Patonovo prerokovanje o Srbii.*) Ko se je bil Paton vrnil v Beligrad po svojem potovanji zunaj tega mesta (to je, po srbski deželi), je bil prav zadovoljen s tem, kar je ondi vidil. „Vidil sem — pravi na strani 111 — stanje patrijarhalnih nprav in šeg, kterih odlične lastnosti (raze) bo v kratkem sabo naprej takljal pritisk stare Evrope, in kterih napuščeni vogli bodo toraj kmali minuli!“

J. G. Vrdelski.

Dopisi.

V Gorici 15. julija. ☉ (Konec.) — Bilo je blizo 11. ure, ko se je beseda končala. Med tem, ko so se mize v dvorano prenašale in pogrinjale, je mešani ipavski zbor na vrtu „Slavčka“ sladkega spomina, in druge pesmi prepeval in gostom čas kratil. Po 11½ še le smo se vsedli za mizo. Vès nov pogled, čisto nova podoba memo popred se nam kaže, okoli 120—130 veselih gostov v pobratimii! Ne vem, ali je Gorica kedaj kaj tacega vidila. — Vrhe piramidastih tort so lepo kinčale slovanske banderca; umetno ozaljšana gnjat je kazala slovenske barve, celó kruh je imel staro-častitljivo podobo poprtnikov in — vince z domače gore je ogrevalo lica in srce. — Čez nekoliko časa, ko je vsled starega pregovora „rumor factus est“ (se vé, da slovenski, ljubeznjivi rumor) se vzdigne gosp. predsednik in napije Njih Veličanstvu tako-le: „Ódkar so Nj. Velič. presvitli Cesar z mogočno besedo vsem svojim narodom enakopravnost zagotovili, se je med Slovani v Avstrii novo gibanje, novo, prej neznano življenje začelo; mileje solnce sije na polji slovanske književne delavnosti, na kterem se cvetlica za cvetlico prikazuje; Slovani napredujejo na poti národne omike; ako Bog dá, bojo po namenu Cesarjeve besede kmalo z družimi avstrijskimi narodi v eno vrsto stopili. Za tega voljo smo dolžni Njih Veličanstvu za dar enakopravnosti zahvalo. Kdor je toraj izmed vas pravi Slovan pa tudi prijatelj edine Avstrije in Cesarja, naj z mano iz globočine srca zavpije: Slava našem cesarju Francu Jožefu!“ Komaj je utegnil gosp. Winkler izgovoriti, in že so bili vsi podkopi slovenske lojalnosti podžgani. Ko je trikrat ponovljeni grom najprisrčnejših „živio“ in „slave“ dvorano in srce pretresal, tù sem si mislil, kako je vendar

mogoče, da tak narod sumljivosti zapada!! Škoda tudi, da ni bilo zraven tistih, ki nas tako radi s svojim vatlom merijo. Čez nekoliko časa je napil dr. Tonkli gostom zlasti Ipavcem. Dopadla je šala, ko je, omenivši Razdrčanov, rekel, da ni treba misliti, da so našo narodno reč razdrli; v nekem pomenu da so pa res pravi razdrci „ker so razdrli (razbili) spone, v ktere je bil naš materni jezik vkovan“. Načelniku vseh gostov preč. gosp. kanoniku-dekanu ipavskemu je nazdravil gosp. A. Marušić. Nanašaje se na pomembepolni napis nad vrati nove ipavske šole: „veri in omiki“ je rekel, da smemo biti ponosni, da imamo (nocoj) med sabo tistega vrlega moža, ki si je ne le omenjeni (morda prvi javni slovenski) napis izmislil, temuč kateri tudi v djanji na sebi izrazuje in med družem razširja globoko idejo, ki v besedah „veri in omiki“ tiči, in da, ker naša slovesnost tudi veri in omiki velja, se pač spodobi, da najkrepkejšemu zastopniku verstva in narodne omike v zahodnih slovenskih straneh nazdravimo itd. Spoštovanje in ljubezen do gosp. dekana je vesela družba tako ginljivo dokazovala, da je moral zraven biti, kdor hoče to razumeti. Gospod kanonik Grabrijan so nadalje nazdravili našemu prevzv. nadškofu in knezu Andreju Golmajerju blizo tako-le: Ker obhajamo danes 1800letnico, kar je bil škofovski prestol v Ogleji ustanovljen, spodobi se, da se spomnimo naslednika sv. Mohorja na prestolu goriškem, . . . da Gorica sme veseliti se in ponašati, da ima zaporedoma tako izvrstne nadškofe slovenskega rodu, da so jim znane naše reči, prijazne misli premilostljivega knezo-nadškofa goriškega itd. *) Uneti „živio“ so zapečatili skoz in skoz resnične besede g. kanonika. — Doktor Bleiweis-u je nazdravil Marušić nanašaje se na to, kar se je preteklo nedeljo (5. julija) v Ljubljani godilo. Doktorand Dolenc je napil potem predsedniku naše čitavnice in nek drugi gospod čitavnici. Posebno pa so iz domorodnih dr. Tonkli-ovih prs zdraviške rakete švigale. Nazdravljaj je: vzajemnosti jugoslovanski in nje zastopniku prevzvišenemu škofu Strossmajer-ju; zagovornikom našim v dunajski zbornici gg. Černe-tu, Gorjupu in doktor Toman-u; slovenski duhovščini, ki je med duševnimi borivci za narodni jezik v prvi vrsti; materam slovenskim, katerim je priporočal narodno izrejo otrok itd. Marušić je nazdravil gosp. učitelju — skladavcu Ant. Hribar-ju in njegovemu zboru, ki je poglavitni vzrok veselja nocojšnega itd. itd.

To je, kar sem v svojem rešetastem spominu ohranil, ne verujem pa, da bi ničesa ne bil pozabil; tudi kar se tiče reda, po katerem so se napitnice vrstile, ne morem biti porok, da je vse prav natančno. — Še nekaj prav ginljivega moram omeniti, namreč „Hej Slovenci“ petega med večerjo iz kacij 80 ali 100 grl. To je bilo veličastno! Pela sta zboru, zlasti (meš.) ipavski tudi še druge mične pesmi med večerjo. Pred ko smo se zanesli, ste prišle dve popolnoči, čas ločitve. Težeje ločitve nisem še svoj živi dan vidil, pa tudi družbe bolj vesele še nikdar. Krona celi svečanosti je bila spodobnost, zmernost, pristrčnost, poštenost.

Iz Haloz 1. avg. R. B. (Prvi občni zbor zastran narodne čitavnice na Ptuj.) Duh denešnje dôle je tak, kar je sorodnega in razumnega, se zbira v društva; vsak narod, vsak narodič se shaja okoli svoje zastave, ter združen in zedinjen toliko krepkejšo napreduje kam v dušni omiki, tam pospešuje varno blagost, to je premožnost. Na to pravilo se naslanjajoči so po izgledu drugih mest na Slovenskem poskusili vrli rodoljubje osnovati narodno čitavnico v starinskem Ptuj. Blago

*) Ni davno, kar so preuzvišeni nadškof čitavnici lepo vezano sveto pismo milostljivo podarili. Hvala in slava! Pis.

početje urno napreduje, podseki so položeni; v dveh mescih se zgotovi sveti hram domače omike.

Pred dvema letoma so že „Novice“ nagovarjale ptujske narodnike, izvlasti mlade pravniške g. doktorje slovenske krvi, naj bi na čelo stopivši pričeli graditi čitavnico; pa seme teh besed ni se prijelo.

Lani o pastirsko-duhovskem shodu so po nagovoru g. M. vsi nazočni gospodje obetali pristopiti k nakajeni čitavnici. Pogovarjali smo se večkrat lanskega leta, da bi konči letos na blagi spomin ss. bratov Cirila in Metoda mogli urediti in rešiti to nalogo na Ptuj, kjer, skoro bi za gotovo rekel, je sv. Metod mešo v slovenskem jeziku pel, in ker je ljudstvo njega bolje priljubilo, kakor nemškega višega duhovnika, je v kratkem tožba šla od tod v Solnograd, od ondod pa v Rim za slovenskega bogoslužja delo, kar neki letopis svedoči.

Srčnost in delavnost začasnega odbora je povod, da smo dosle prikrmanili. Marljivo so podpise nabirali in druge potrebne poslove v red devali, in ko je že bilo 50 društvenikov, med kterimi tudi okrajni predstojnik in sodniški prvosednik, so začasni odborniki naznanili občni zbor na 23. den mesca malega srpnja, kjer naj bi se načrt društvenih pravil pretresel in stalni odbor izvolil. Zborniki so se sešli v dvorani mestnega strelišča; na prvem mestu se je kazala podoba Njih veličestva, vrh nje ces. zastava, na obeh straneh pa sta pahljala slavenska prapora. Pri tem zboru nas je bilo okoli 70 raznega stanú iz mesta in vesnic. Društvo je bilo čestito in odlično, kar kaže, da viša omika spoznava, česar je treba našemu narodu. Pravo razumništvo (inteligencija) je naše. Gosp. Meško, začasni odbornik, je razložil potrebo slovenske čitavnice in delovanje začasnega odbora, priporočil gospoda Hermana, voditelja denešnje razprave, ki je bil po skupnem vzklicu od zбора izvoljen. (Kon. prih.)

Mozirje na Štaj. (Vabilo.) Podpisani prav vljudo rodoljubne Slovence, Hrvate, Srbe in druge Slavjane prosijo, naj se v obilnem številu udeležijo „besede“, ktera se bode obhajala v Mozirji na spodnjem Štajarji 13. avgusta pri g. Lipoldu. Tudi se rodoljubni dijaki vabijo, da jih priroma obilo k tej „besedi“, ktero bo sl. celjska čitavnica napravila na prošnjo Mozirčanov.

Slovenski Mozirčani.

Iz Gornjega grada na Štaj. 22. julija. D. 2. — Gospod Praprotnik, nekdanji oskrbnik gornjegradске grajščine je na grajščinskem zemljišču zasaditi dal neki veliko murb, in je tudi, kakor se pripoveduje, spešno svilode redil. Naslednik njegov je pa to lepo početje v nemar puščal, in tako skoraj vse murbino drevje v nič spravil. Pravijo, da je celó nekaj murb izrovati in sesekati dal. Stoji le še kakih dvajset polomljenih in pokvečenih murb. — Jez se nisem še nikdar s svilorejo pečal, pa še židnih črvičev vidil nisem; ker se pa v „Novicah“ in družih kmetiških listih in knjigah sviloreja tako živo priporoča, naročim si letos pri ljubljanski kmetiški družbi semena židnih črvičev, kupim si knjižico „Nauk svilode in murbe rediti“, ter se za skušnjo lotim tega meni dozdej neznanega dela. Skoraj da mi knjižice ni bilo potreba, kajti Lahi, ki tukaj kot rokodelci bivajo, so mi radi pokazali in povedali vse, česar je treba pri sviloreji. Pridelal sem blizo 10 funtov kokonov. Čeravno je bilo nekoliko črvičev bolnih, je vendar Lahom sorta tako jako dopadla, da so vse kokone za seme pokupili. Plačali so mi jih po 1 gold. 30 krajc. funt. Tako mi je dopadlo to opravilo, da ga zdaj, ko je minulo, zlo pogrešam. Spoznal in prepričal sem se, da se sviloreje vsakter o prvi skušnji lahko nauči, in da utegne, ako je dovolj klaje, lepega dobička prinašati; našim kmetovavcem bi se novi dohodki odprli, ako bi se sviloreje poprijeli. Ker pa bi veliki po-

sestniki z lepim izgledom k temu največ lahko pripomogli, bi bilo dobro, da bi gornjegradska grajščina, ktera ima toliko pripravnega zemljišča, prav veliko murb nasaditi dala. Ne le, da bi si s tem naredila kapital, ki od leta do leta više obresti donša, zbudila bi s tem gotovo posnemanje pri kmetih; saj je že sama moja letošnja skušnja štiri tukajšne gospodarje toliko unela, da so namenjeni prihodnjo spomlad si murbinega drevja nakupiti in ga po svojem zemljišču posaditi. — Tisočletnica sv. apostelnov Cirila in Metoda se je tukaj 12. t. m. prav slovesno obhajala. Strel, godba in zvonjenje razlegalo se je po gornjegradski dolini in po planinah. Čeli trg je bil lepo okinčan, prav v praznični obleki. Se stojijo, kot spominek na tisti dan, tri čuda velike smreke, ktere so tržanski fantje postavili. Privrelo je iz vseh far tukajšne tehantije toliko ljudi, da so velikansko cerkev, ktera še nikdar polna ni bila, skoraj napolnili. Mirno in tiho se je množica razšla, kakor da bi bil miravni duh svetih blagovestnikov vodil in vladal ta shod. Slava!

Iz zgornjega Tuhina. J. B. — 24. dan malega srpana je bil tukaj ptujec s ponarejenimi bankovci, ktere je, enega za 100 gold., tri po 10 gold., za dva vola naštel. Med tem pa, ko je kmet nesel denar v farovž kazat, ali so bankovci pravi ali ne, je ptujec pobegnil brez volov in bankovce popustil, ktere smo gospóski poslali. Kmetje! varujte se goljufov in dobro pogledajte denar, predno ga spravite! — Tudi tatje so naš kraj obiskali; pretekli teden so pri dveh kmetih pokradli, pri eni kašti pa le poskušali; toda so bili odpodeni. Dokler so še žandarji okoli hodili, je bilo veliko manj od tatvin slišati. — Tudi pri nas je bila ponoči med 18. in 19. malega srpana huda nevihta; tako je treskalo, da stari ljudje ne pomnijo tacega; pravijo, da je v osem dreves trešilo, med tem v tri hraste, ki skupaj stojé. — Pri nas se ljudje z letino hvalijo; toče ni bilo, kakor v drugih krajih; dež je pa dobro primakval in ljudje so lepe žita napravili. — Še nekaj. V Smartnu, v spodnjem Tuhinu, so za ajdo oraje zadeli na zidan grob, v katerem so našli kosti dveh človekov, kakor se po bučah sodi, enega možkega in ene ženske, blizo zraven pa mozajiško delo.

Iz Kroke 30. jul. X — V 168. listu „Laib. Zeitg.“ nekdo pod naslovom „aus der provinz“ piše, da so se letos tū na Gorenskem žita dobro obnesle, in da smo jih tudi srečno spravili. Vse to je res, hvala Bogu. Dalje pravi, da tudi sočivja dobro kažejo, da bo sadja dovolj, in da imamo, če nam ajda ne spodleti, dobre letine se nadjati. Tudi to mi iz srca želimo. Al iz vsega tega vendar ne prevedimo, da bi gorenski kmet tudi brez fužin mogel izhajati, kakor dopisnik pravi. Če je letina dobra, ne tajimo, da bi svojih pridelkov nekoliko ne poprodal, davke plačal in svoje reči poravnal. Kako pa, če pride slaba letina ali več takih zaporedoma? Dozdaj je take leta pri fužinah že vendar strpel. Gorenski kmet večidel nima polja toliko, da bi ga to samo živilo; je toraj naravno vezan na fužine, ktere so mu zmiraj lep zaslužek dajale, naj je že svojega pridelka nekoliko prodal fužinam, kjer je zmiraj delavcev dovolj, ki nimajo svojega polja, naj je oglje za fužine kuhal ali rudo kopal itd. Pa postavimo, da počasi vse fužine na Gorenskem nehajo, komu bo potem kmet svoje pridelke prodajal, ko fužinski delavec ne bo imel, da bi s čem kaj kupil? Ali bo v Kranj na trg vozil? Kdo pa bo v Kranji kupoval, kjer zdaj največ ravno fužinske sela pokupijo? Pa če tudi v Kranji prodá, je vendar zmeraj bolje, da prodá domá, ker nič ne zamudi; tako bo pa Bohinec dva dni potratil, pa bo še včasih moral domú iti s prazno mošnjo. Res, da dopisnik tolaži Gorenca, da bo potem, ko fužine delati

nehajo, tudi brez njih lahko živel, kakor živi Notranjec brez ceste, na kateri je imel svoj zaslužek. Al za to tolažbo mu Gorenci ne bodo hvaležni, ker vidijo, kako slaba se Notranjcem godí, ker jim vedno pohištva in zemljišča prodajajo. Ker pa dopisnik sam čuti, da taka tolažba je piškova, s tem zagovarja Gorenca, češ, ta si bo že pomagal, ker je bolj najden in v obrtni bolj izurjen! Kaj fužina ni obrtnija? Kaj ne živi ravno ta fužina gornjo stran najbolj? Prav hvaležni bi bili dopisniku, ako bi nam bil povedal, kako drugače si moremo pomagati, kadar fužine delati nehajo, zakaj to nas bolj skrbi, kakor pisavca samega. Če nehajo fužine, ne bo le gorenski kmet obožal, temuč tudi fužinski delavci pridejo na beraško palico: to pa je celi deželi v kvar in škodo; te je pa kratkovidni pisatelj čisto prezrel. Tukaj je do 1100 delavcev, ki nimajo ne svojega stanovanja ne svojega polja*), ampak samo pri fužinah ali v kovačnicah si služijo kruh. Ako jim delo izostane, kam bodo šli; saj je že zdaj dovolj beračev! Toraj Gorenci, posebno pa vi, ki imate pri fužinah zaslužka, zahvalite se omenjenemu pisatelju za tolažbo; on vam obeta, da bodele potem tudi brez fužin živeli, — se vé do smrti, pa — kako???

Iz Ljubljane. „Novice“ so unidan povedale nesrečo v cesarskem grabnu po silni plohi, da se škarpa vdira itd. Meni se zdi to prav za prav še le začetek o pravem času, to je, da se ravnatelj tega dela lahko pred prepričajo, da je treba škarpe drugače napraviti, če ne, utegne v desetih letih med zidanim in štefan-skim mostom zopet ravno tak zasip biti kakor je bil. Bregovi (škarpe) so še za dobro zemljo, ki se naglo obraste, prestrme; kaj pa še le tū pri golem pesku in goli šuti, ki jo vsaki dež bolj ali manj izpira in drobno kot debelo v graben nese, kakor se je zdaj pokazalo. Kaj bo še le zima storila, ko jo bosta sren in zmrzlina zrahljala? Bregovi se dozdej v toliko letih, kar je graben skopan, niso obrastli in se tudi vprihodnje ne bojo. Po mojih mislih bi se vrh bregov mogel, da delo stanovitno ostane, najmanj za dva sežnja na vsaki strani grabna nazaj v polje umakniti. Tudi zidane škarpe so prestrme; ako bi bile bolj ležeče, in po takem tudi na dnu toliko debeleje, bi taki sili, kakor je tū, tudi večo moč protistavile. To resnico je kos stare (skoraj papirnate) škarpe na desnem bregu, ki se je pogreznil, dostojno potrdil. Največa napaka po mojih mislih pa je ta, da se je škarpa na desnem bregu pustila in le enmalo kot čbelen pik s flajštrom zamazala. Cela stara škarpa, ki bo vprihodnje na suhem ostala in nobenega podvala ne bo imela, kadar bojo koli in blazine pod njo segnili, bi se bila imela podreti in naravnost (v žnoro) od mosta pod Golovec nazaj pomakniti, kjer je prostora več kot na levi strani; tako bi se bil ravni prostor za graben in odtek vode dobil. Ni prav, da se na levi strani breg podkopava (ki se je že od prvega začetka grabna menda blizo 100 let vedno udiral, da so se vedno koli zabijali, da se je pot med grabnom in gradom ohranila, ki je pa vendar še včasih za vozove zaprta bila) in voda v tisto stran sili, kjer je zemlja najbolj rahla in jo največa teža tlači. Posebno pa še zato ni prav, da se ta breg spodkopava, ker že več let se govori, da se utegne od zidanega mosta poleg grabna, pod gradom in okoli grada bolja cesta narediti za vozove iz dolenske ceste na kolodvor, da bi skozi mesto tlaka ne trli. — Tudi novi zidani most se mi zdi za dva sežnja prekratek; v vsaki obok štiri vrste kvadrovcev več bi bilo dostojno, pa bi bilo več koristilo, kot to, kar se bo zategadel prihranilo. Težko je uganiti, zakaj se take stavbe, ktere se tako

*) Kdor je tukaj bil, vé, da sta le dva kmeta.

rekoč za veke delajo, vedno raje manje kakor pa zadostne delajo, saj vendar že stari pregovor pravi: „bolje je bolje.“ Že pri špitalskem mostu je skušnja potrdila, da ne more pri velicah nalivih dostojno vode požirati, zakaj srednja pola (joh) bi bila lahko za dva čevlja tanja; ravno tako bi bil most brez škode na sredi za dva do tréh čevljev lahko viši. Potem bi se voda pri nalivih tako pod mostom ne davila kakor se davi zdaj. Očitno je pri povodnjah, da je voda pod mostom za čevlj in še več nižja kot nad mostom, kajti silna pola na sredi vode, pa še več kot polovica obokov v vodi, odtok vodi branijo. Na Dunaji je most, ki je na sredi zelo napet, po katerem se cesar in druga najviša gospôda in ljudstva na tisoče dan na dan v Prater in drugam brez vse spodtike vozi in hodi; ali bi ne bil za Ljubljano tudi tak most dober? Koliko sto in sto kubičnih sežnjev bi odtekalo noč in dan več vode pod njim se. Pa kaj pomaga prepozno tožiti? Saj vsakdo vidi, da se namesti, da bi se vodi pot odpirala, se ji še ta, ki si jo sama širi, zopet zadeljuje. Tega se lahko sleherni prepriča v tako imenovanem Kodelovem grabnu proti Selu; tam so bregovi ravno tako iz same šute; voda je na levi strani breg več kot za dva sežnja spodjedla, in šuto, kadar je voda zelo dereča, odnesla; zatega del je pa tudi skozi mesto več vode odteklo. Pa to ni bilo za dobro spoznano, čeravno kar je voda odkopala in odnesla, nikomur škodovalo ni; da se je vodi prehitri odtek enmalo zadelal, so dali z velikimi stroški zopet tam škarpo narediti, kjer je izprva stala, in od zad ali za škarpo toliko zasuti, kolikor je voda sama pokazala, da prostora za zdatni odtek potrebuje. Čuda, da so se ravnatelji vseh teh del vedno bali, da bi preveč vode ne odteklo, in da bi nazadnje z ribami vred še žabe pobegniti utegnile. To misel že naprava zaturnic pri prejšnem zidanem mostu potrjuje. J. Pajk.

Iz Ljubljane. Postavo o požiganji ljubljanskega mahú (močvirja) in postavo o pripomoči cerkvam, ki ju je naredil deželni zbor, so potrdili Nj. veličanstvo cesar.

— Zdaj je gotovo, da za nornišnico prejme kranjska dežela iz 5. državne milodarne loterije 35.300 gold. 3 kraje. To pa je tako-le: Celi znesek omenjene loterije je 154.070 gold. 82 kr. Od teh denarjev prejme celovška gluhomutnica 18.000 gold., ostali znesek z 136.070 gold. 82 kr. se pa vsled cesarskega sklepa od 24. maja t. l. razdeli štajarski, krajnski in koroški deželi za njih nornišnice tako, da vsaka dežela dobi svoj delež po razmeri svojih prebivavcev; kranjska dežela šteje 467.441 duš, tedaj prejme 35.300 gold. 3 kr. — Deželni odbor je kranjsko zdravniško družbo naprosil, naj mu razodene svoje misli, kako in kaj z novo nornišnico kranjsko, ker je zdaj že gotovo, da štajarska in koroška hočete imeti vsaka svojo. Na tej podlagi bo potem deželni odbor prihodnjemu deželnemu zboru napravil predloge. Ker ravno govorimo o deželnem odboru, naj povemo, kaj v poslednji „Draupošti“ pisari ljubljanski pisun K.; podoba je, da po življenju medvedjem, kteremu tako „fein“ in tako „zart“ priličuje delavnost deželnega odbora, mora dopisnik biti iz rodovine germanskih „Bärenhäuterjev“. Ker deželni odbor ne trobi po svetu, kar dela, ga obira K. tako-le: „Unser Landesausschuss scheint im Gegensatz zur Natur des Bären einen Sommerschlaf zu halten, denn er lässt fast gar nichts von sich hören. Oder vielleicht huldigt er einer stillen Wirksamkeit, um fern vom Getriebe der Welt fruchtbare Vorarbeiten zu liefern, denn es ist nicht anzunehmen, dass die Mitglieder des Ausschusses ihre Stellen mit je 1000 fl. aus dem ohnehin genug belasteten Landesfonde für Sinécüren ansehen werden! Es ist auch möglich, dass die Ausschüsse darüber in schweigende Tiefsinnigkeit versunken sind, weil es mit der ge-

wünschten Landesautonomie nicht recht vorwärts will, indem die Regierung das straffe Centralisirungs-System nicht aufzugeben scheint, denn dahin glauben wir die Nichtbestätigung von Landesgesetzen deuten zu müssen.“ Da bi se dopisnik le en teden vsedel za mizo deželnih odbornikov, bi že okusil „Sinécüren“.

— Komisija za uboge je dala 15. julija dohodke in stroške ubožne kase na znanje. Vidi se iz tega, da se zdaj 37 ubogim na dan daruje po 13 novih kraje, 124 po 10½ kr., 140 po 10 kr., 87 po 7 kr. in 13 po 5 kr. Za to se potrebuje za leto in dan 14.269 gold. in 67½ kr. Ker pa navadni dohodki ubožnice (brez prostovoljne milošnje) znašajo 11.000 gold. in se 1234 gld. potrebuje za nektare druge milodare, se kaže, da primanjkuje 4503 gold. in 67½ kr., kateri se morajo po prostovoljnih doneskih pridobiti. Zato je treba, da dobrotniki pripomorejo, da se potrebna milošnja nabere in potem čedalje bolj odpravi nadležno berachenje po hišah. Mestna kasa vsaki dan sprejema milošnje.

— Začeli so nov tlak delati tudi po velikem trgu; po sredi, kjer se vozi, bo tako makadamizovan, kakor je po špitalskem mostu ali v Zagrebu, Celovcu in drugih mestih; pri kraji pa, kjer se hodi, bo kamnit širok tlak, dosti širji kot je dosihmal bil; kamnje je gosp. župan naročil iz Proseka. V pondeljek so tudi na velikem trgu začeli kanal delati od štirne do farovža. Ne verjameš, ako sam ne vidiš, da na velikem trgu glavnega mesta dosihmal ni bilo velikega kanala! Ni čuda tedaj, ker nesnaga iz hiš ne more odtekati se, da v nekterih hišah smrdi kakor v pajsii.

— Ponoči v petek je v Štepanovi vasi pod Ljubljano pogorelo 8 gospodarjem z hišami vred še več družih poslopij; ogenj se je začel na nekem podu; strašen je bil; vsi pogorelci, razun mežnarja, so bili nek zavarovani. — V nedeljo popoldne kmali po štirih pa vdari strela na dunajski cesti blizu velike Medjatove hiše v Paulinov magacin, na katerem je seno bilo. Pri tej priči vstane ogenj, ki seže v magacin, ker ni bil obokan, in žitarju gosp. Matiju Gregoriču pogori, kakor pravijo, 300 mernikov ajde in 1800 žitnih žakljev. Škoda je velika. Gorelo je, kar je na kupih bilo, še ob deveti uri zvečer. — Čuda, da v to okolico strela tako rada udarja.

— Čitavnica naša je te dni prejela lep dar: sliko (podobo) knezoškofa Slomška, ki jo je nadepolni naš rojak gosp. J. Pečar, zdaj bogoslovec v Mariboru, tako izvrstno izmalal, da vsak občuduje lepo delo toliko bolj, ker je g. Pečar samouk. Pokazal pa je v nekterih humorističnih kamnorisih še tudi drugo originalno stran svojega nenavadnega talenta.

— 31. julija so pripeljali na ljubljansko pokopališče truplo gosp. Antona Galeta, ki je 28. u. m. v svojem gradu na Bistri po dolgi dolgi bolezni v 45. letu svoje starosti umrl. Slovesni pogreb je kazal, kako spoštovan je bil rajniki — iskren domorodec in vës unet za narod svoj. „Vsa okolica — se piše iz Borovnice „Naprej-u“ — žaluje za njim, pa kako ne bi, ker je bil oče ubozim, prijatelj duhovnim in trdna podpora vsem, ki so potrebovali kake pomoči.“ Bodi mu zemljica lahka!

— 15. dne t. m. napravi tukajšna strelska družba veliko slovesnost na strelišču, kjer se bo odkrila podoba Njih Veličanstva cesarja, ktero so ji lansko leto sami podeliti blagovolili. Program naznanja, da ob 8 uri bo slovesna maša, ob pol devetih grejo strelci iz cerkve na strelišče, kjer se bo ob 10. uri podoba Njih Veličanstva odkrila, ob 12. uri je obed, ob dveh popoldnepride presvetli nadvojvoda Ernst na strelišče in začne se potem streljanje.

— Prihodnjo nedeljo, to je, 9. dne t. m. bo zopet čitavnica naša obhajala lepo slovesnost. Prekrasno zastavo, ki jo darujejo domoljubne gospé in gospodične pevskemu zboru čitavnice, bojo ob 12. uri v dvorani izročile zboru; izročila jo bo gospodičina z ogorom; zahvalil se bo z odgovorom gospod iz pevskega zbora, kateri potem zapoje „Naprej zastava slave.“ S tem bo slovesno darovanje končano, kteremu pa popoldne ob 5. uri sledi domača veselica v Šiški na vrtu gospod Jožefa Pleiweis-a. Čitavnica je razposlala vabila svojim udom.

— Gospodje, ki so se danes popoldne iz Maribora pripeljali, pripovedujejo, da je bilo okoli 5000 Slovencev pri svečanosti nazočih, med temi tudi kakih 70 Hrvatov, da, kar se krasote in velikanstva osnove tiče, niso še kaj takega vidili.

— (*Peticija do mestne gosposke.*) Treba je, da na trgu našem se na mere tistih pazi, kateri repo, korenje, deteljo itd. za seme prodajajo? Več let že zapazujemo, če kupiš 3 poliče semena, pa ga domá na pravi meriš, nimaš več kot dobre mere dva poliča. Ako prašáš: zakaj da na pravo cimentirano mero ne prodajajo, pravijo ti: „to je navadna stara mera.“ Postava ima le eno mero; po tej naj se vse prodaja, da človek saj vé, kaj in koliko da kupi. Če gospodar prevdari, da bo na priliko za kos njive 3 bokale semena potreboval in ga toliko kupi, ali ni goljufan, če ga v resnici le dobra 2 bokala dobí? Ni po tem takem čuda, da so take setve večidel preredke! — Če ni tako, prosimo, naj nam sl. mestna gosposka pové, da ni tako in da smo le mi po naključbi — pa že večkrat — na tako pičlo mero naleteli; — če pa je tako, kakor pravimo, prosimo, naj se brž odpravi ta napaka.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Presvitli cesar so se 1. dne t. m. iz Schönbrun-a v Gastein podali, kjer je ravno zdaj tudi kralj pruski, s kterim, kakor nekteri časniki trdijo, bo pogovor o poljskih, največ pa nemških zadevah, to je, kar se tiče prenaredbe (reformacije) „nemške zveze“ in pa colnih in kupčijskih zadev. Drugi časnikarji pa nasproti trdijo, da to, da cesar avstrijski na svoji zemlji obišče kraljevega gosta iz Prusije, ni družega nič, kakor osebni dokaz gostoljubnosti. — V lastnoročnem pismu presvitli cesar ukazujejo ogerskemu dvornemu kancelarju grofu Forgaču, naj naznani v St. Martonu v Slovaki zbrani matici slovenski, da je škof Moyses izvoljen za Njih skrivnega svetovavca, in da matici cesar sami darujejo 1000 gold. — 1. dan t. m. so se začeli med ljudi dajati novi bankovci po 100 gold., ki so zeleno ozaljšani. Bankovci po 100 gold., ki so bili izdani 1. sušca 1858, se bojo jemali pri kasah vseh bank za plačilo ali za méno do 31. julija 1864; od 1. avgusta 1864 do 31. decembra 1864 jih jemljejo samo banke dunajskih kas; od 1. januarja 1865 se bo moral zatega voljo vsak obrniti do vodstva dunajske banke, da mu jih zamenja; 1. januarja 1871 so ob vso veljavo. — Kakor se sliši, so vsi državni poslanci, kateri niso na Dunaji domá, zapustili Dunaj, tedaj tudi tisti, kateri so bili v odbore voljeni. Po tem takem — praznuje vés zbor. — C. kr. poštarji niso cesarki uradniki. Tako je izreklo ministerstvo kupčijstva. — Cesarski poročnik v Rimu baron Bach (nekdanji minister) je prosil za odpust na več tednov in pride v jeseni na Dunaj. — Gosp. prof. dr. Miklosič, dosmrtni državni poslanec gosposke zbornice, je za velike svoje zasluge o znanstvu prejel viteški križ Leopoldovega reda. — Sodbo

zoper gosp. And. Einšpieler-ja o tiskarni pravdi je tudi c. kr. viša dunajska sodnija potrdila. — „Glasonoš“ navdušeno popisuje presrčni sprejem, ki ga je doživel poslednje dni preteklega meseca preuzvišeni gospod škup Strosmajer, ljubljene naroda, ob svojem prihodu iz Jamnice v Karlovec, pri kateri priliki so se slavni gospod tudi tako milostljivo spominjali matice slovenske. Karlovčanje so te dneve zapisali z zlatimi črkami v kroniko svojega mesta. — Pismo, v kterem se opravičujejo ogerski poslanci, da so vsi stopili iz erdeljskega zbora, sta grof Miko in baron Kemeny 31. julija izročila erdeljskemu dvornemu kancelarju, naj ga pokloni Njih veličanstvu cesarju. Tako so ukazali cesar, ki so omenjena dva poslanca, pa le vsakega posebej, pred se pustili. Škof Haynald se je zavoljo svojega izstopa iz deželnega zbora popolnoma zameril cesarju. Kaj bo zdaj vlada storila, da se dopolne število poslancev, ni še znano. — V Lvovi (Lemberg) je bil 26. dne p. m. velik hrup zoper jude, tako, da so v 2 judovskih hišah sila veliko šip s kamni pobili: ni bilo pred mirú, da so prišli vojaki, ki so zgrabili 10 kristjanov, kateri so najbolj razsajali. Začel se je nered s tem, da je na ulicah neki kovač bolnemu konju puščal; radovedni ljudje — judje in kristjanje — so memogredé ostajali pri konju in se stepili. Ker se srd kristjanov do judov še ni potolažil, opominja mestna gosposka meščane, naj bodo mirni. — Francozi, kateri se toliko hučujejo nad Rusi, da nečloveško ravnaajo s Poljaki, bi pač imeli poprej pred svojimi vratami pometati. — Dokaz tega je to, kar ravna francoski maršal Forey v Meksiki: vsem vzame njih premoženje, kateri so zoper Francoze! — „Vojska bo z Rusi!“ — se kriči od ene strani; „ne bo je ne!“ — se sliši od druge; pravega pa nobeden ne vé, še celó nobena vlada ne, ker vsaka se boji, da ne bi iz manjše vojske velika prekucija ne vstala. Najbolj za vojsko se kaže cesar Napoleon. Kaj in kako bojo še pisale zedinjene vlade ruski vladi, in ali bojo te njih pisma poslednje pisma, ni še gotovo. Boj poljsko-rusovski nič ne preneha; poljska revolucijna vlada potrebuje denarja, zato je 5. julija oklicala, naj si ji po sili posodi 21 milijonov poljskih gold., Ladislav Czartoryski, Jozef Ordega in Severin Galezovski pa so za oskrbnike tega dolgá izvoljeni.

Povabilo.

Kranjska čitavnica bode imela prvo véliko besedo v nedeljo 16. avgusta, ki se začne ob 8 uri zvečer. K tej slovesnosti se uljudno vabijo vsi rodoljubje slovanski.

Program.

1. Govor predsednika; 2. Pozdrav, deklamacija; 3. God enakopravnosti, besede Poženčanove, napev Vavkenov (poje zbor kranjski); 4. Domovina, besede Praprotnikove, napev Nedvedov (poje zbor ljubljanski); 5. Črnogorska mati, deklamacija; 6. Triglav, čveterospev Fleišmanov (poje zbor kranjski); 7. Kje dom je moj, samospev; 8. Kadrili po narodnih pesmah, glasba; 9. Miljenka, zbor česki, napev Jelenov (poje zbor ljubljanski); 10. Hej Slovani. — Po besedi ples.

V Kranji 1. avgusta 1863.

Odbor čitavnice.